

BAAC

ONDERZOEKS- EN
ADVIESBUREAU

Gemeente Wierden Plangebied Middenplein te Enter

Bureauonderzoek en
Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)

BAAC Rapport V-13.0180

oktober 2013

Auteur:

W.A. Bergman

Status:

definitief

Colofon

ISSN:	1873-9350		
Auteur(s):	W.A. Bergman		
Vondstdeterminatie:	M. Tump		
Cartografie:	W.A. Bergman		
	J. van Gestel		
Redactie:	R. van der Mark		
Copyright:	Gemeente Wierden te Wierden / BAAC bv te Deventer		
Eindcontrole:	W.A. Bergman	29-08-2013	WB
Autorisatie (senior archeoloog):	R. van der Mark	29-08-2013	i.o. WB

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gemeente Wierden te Wierden en/of BAAC bv.

BAAC bv
Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en
Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 61 84 30
E-mail: eventer@baac.nl

Inhoud

Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Onderzoekskader	9
1.2 Ligging van het gebied	10
1.3 Administratieve gegevens	12
2 Bureauonderzoek	13
2.1 Werkwijze	13
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	13
2.3 Bewoningsgeschiedenis	14
2.3.1 Inleiding	14
2.3.2 Archeologie	18
2.4 Archeologische verwachting	20
3 Inventariserend veldonderzoek	23
3.1 Werkwijze	23
3.2 Veldwaarnemingen	24
3.3 Verkennend booronderzoek	25
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw	25
3.3.2 Archeologische indicatoren	25
3.4 Archeologische interpretatie	25
4 Conclusie en aanbevelingen	27
4.1 Conclusie	27
4.2 Aanbevelingen	28
5 Geraadpleegde bronnen	31
Bijlagen	33
Bijlage 1	overzicht van geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 2	boorstaten
Bijlage 3	vondstenlijst

Samenvatting

BAAC bv heeft in verband met geplande nieuwbouw met parkeergelegenheid een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennende fase) uitgevoerd in het plangebied Middenplein te Enter. Uit het bureauonderzoek bleek dat de kans op het aantreffen van archeologische resten laag is voor alle perioden van voor de middeleeuwen. De verwachting op het aantreffen van resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd is hoog vanwege de ligging van het plangebied in en nabij de historische dorpskern van Enter. Een winkel aan de Dorpsstraat 107 heeft mogelijk nog (delen van) bijvoorbeeld zijgevels van historische voorgangers.

Uit het bureau- en veldonderzoek blijkt weliswaar dat de bodem vanaf 50 cm tot meer dan een meter beneden maaiveld verstoord is. De antropogene verschijnselen kunnen mogelijk in een aantal gevallen teruggaan tot in de middeleeuwen. In de boringen is onder meer een mogelijke cultuurlaag, kogelpotaardewerk en verbrande leem aangetroffen. Archeologische resten kunnen uitgezonderd van een aantal locaties in en bij de huidige bebouwing in het hele plangebied voorkomen. Deze resten kunnen bestaan uit bijvoorbeeld muurresten, paalsporen of putten.

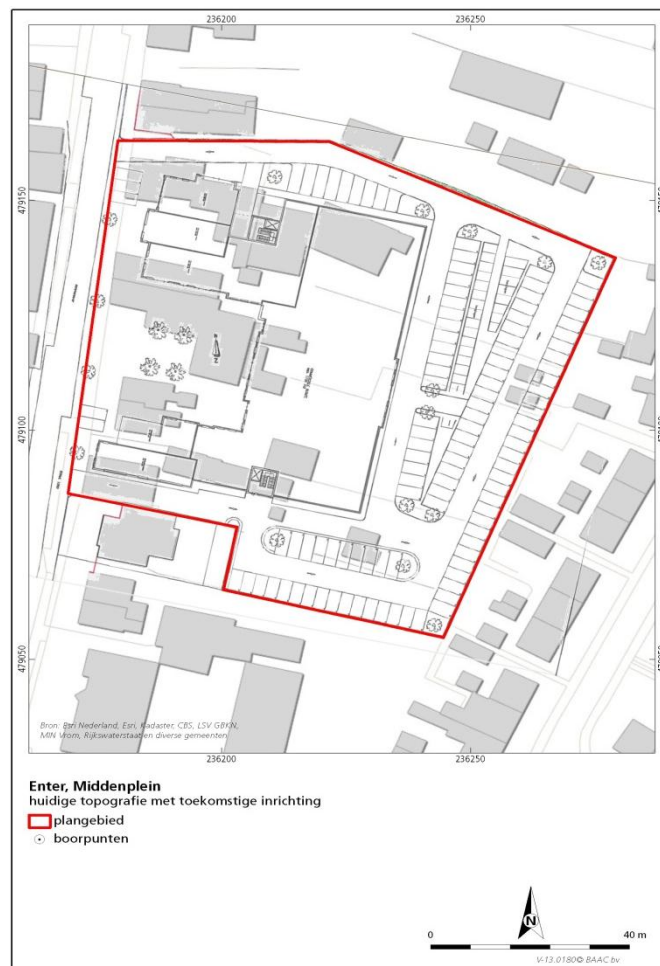
Bij de realisatie van de nieuwbouw worden de eventuele archeologische resten bedreigd. Om eventueel aanwezige archeologische resten te kunnen karteren en waarderen is vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk op de locaties waar de grond meer dan 50 cm diep verstoord gaat worden.

29.3 Onderzoekskader

In opdracht van Gemeente Wierden heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennde fase) uitgevoerd in het plangebied Middenplein te Enter. Aanleiding voor het onderzoek is het plan de huidige bebouwing te slopen en nieuwbouw met parkeerplaatsen te realiseren (figuur 1.1). De minimale verstoringsdiepte bij de realisatie van de nieuwbouw is voorsnog onbekend maar is op basis van ervaring te verwachten tot in de C-horizont van de bodem, waarbij een gerede kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

Figuur 1.1 Inrichtingsschets over de huidige topografie.

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of te verwachte archeologische waarden binnen een omschreven gebied aan de hand van bestaande bronnen. Met behulp van de verworven

informatie wordt een specifiek archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Het inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden en om de intactheid van het bodemprofiel te bepalen.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak¹. Te worden beantwoord:

- Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
- Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?
- Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

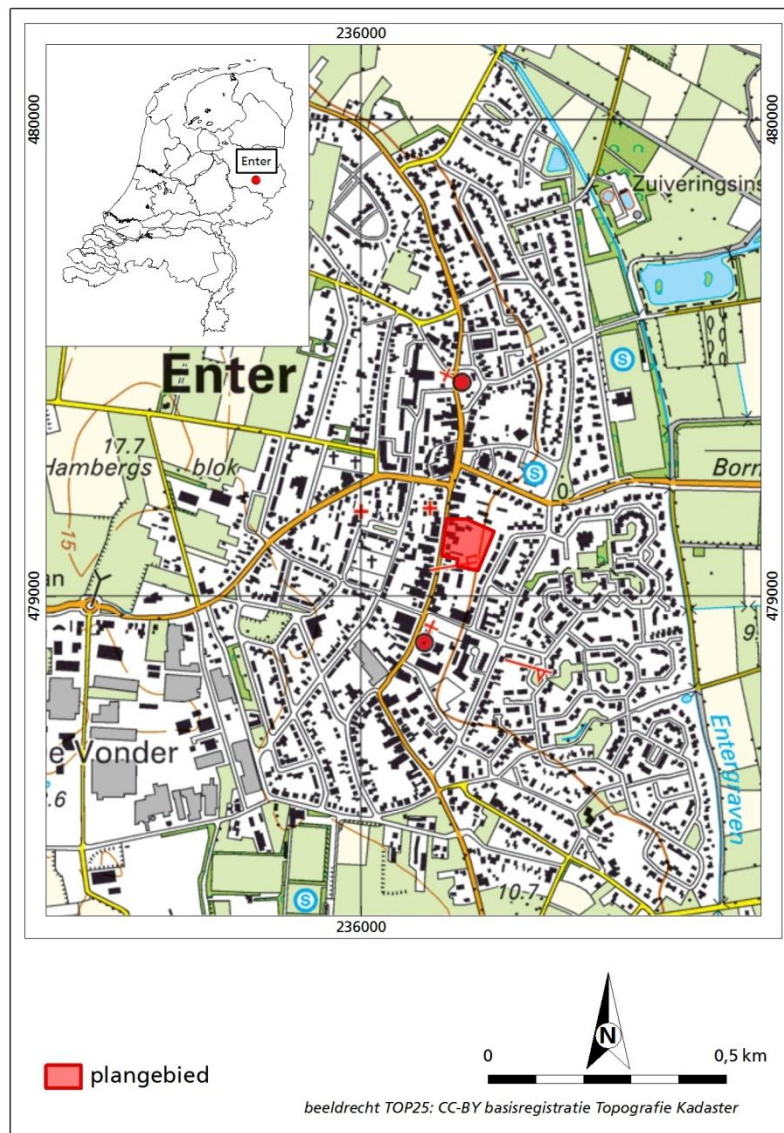
Het onderzoek is uitgevoerd conform het gemeentelijke archeologiebeleid en het onderzoekspecifieke Plan van Aanpak.

1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Enter. Het plangebied wordt begrenst door de Dorpsstraat in het westen en verder globaal door de Pastoor Heimerikxstraat in het zuiden, Van Uiterstraat in het oosten en de Bornerbroekseweg in het noorden. Binnen het plangebied zijn de kavels van de Dorpsstraat 93 tot en met 107 en het achterste deel van de Dorpsstraat 109 gesitueerd. De oppervlakte bedraagt circa 0,8 ha. In figuur 1.2 is de ligging van het plangebied weergegeven.

---

¹ Bergman en Emaus 2013.

Figuur 1.2 Ligging van het plangebied.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Overijssel
Gemeente:	Wierden
Plaats:	Enter
Toponiem:	Middenplein
Datum opdracht:	14 augustus 2013
Datum veldwerk:	22 augustus 2013
Datum conceptrapportage:	29 augustus 2013
Datum definitief rapport	1 oktober 2013
BAAC-projectnummer:	V-13.0180
Coördinaten:	236.178 / 479.163 236.279 / 479.136 236.244 / 479.054 236.170 / 479.085
Kaartblad:	28 D
Oppervlakte:	8228 m ²
Datering:	volle middeleeuwen – nieuwe tijd
Onderzoeksmeldingsnummer:	57928
Onderzoeksnummer:	47058
AMK-terrein:	N.v.t.
Waarnemingnummer(s):	N.v.t
Vondstmeldingsnummer(s):	422745
Type onderzoek:	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)
Opdrachtgever:	Gemeente Wierden I.L.B. Boers-Leijten Postbus 43 7640 AA Wierden
Bevoegde overheid:	Gemeente Wierden
Beheer documentatie:	Bibliotheek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en archief BAAC bv.
Beheer vondstmateriaal:	Depot voor Bodemvondsten Bergpoortstraat 193 7411 CV Deventer tel. 0570-644173
Uitvoerder:	BAAC bv, vestiging Deventer Postbus 2015 7420 AA Deventer tel. 0570-670055
Projectleider:	W.A. Bergman w.bergman@baac.nl

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek is aan de hand van bestaande bronnen een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld. Bij de inventarisatie van de archeologische waarden is gebruik gemaakt van gegevens uit het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Hierbij is het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) gebruikt. De archeologische verwachtingskaart en de archeolandschappelijke eenhedenkaart van de gemeente Wierden zijn geraadpleegd.

Daarnaast is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand Nederland en oude kadastrale en topografische kaarten. Literatuur over de geologie, geomorfologie en de bodemopbouw van het onderzoeksgebied is eveneens bestudeerd om op basis van locatiekeuze-theorieën een uitspraak te doen over de kans op aanwezigheid van archeologische resten. Ook zijn bouwdoSSIERS geraadpleegd van de panden Dorpsstraat 93, 101, 103, 105, 105a en 107.

In navolgende paragrafen worden de resultaten van het bureauonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een synthese in de vorm van een specifieke archeologische verwachting. Een opsomming van de geraadpleegde literatuur en gebruikte kaarten is terug te vinden in de literatuurlijst. Voor een tabel met een overzicht van geologische en archeologische tijdvakken wordt verwezen naar bijlage 1.

2.2 Landschappelijke ontwikkeling

Volgens de archeolandschappelijke eenhedenkaart van de gemeente Wierden ligt het plangebied deels op een gordeldekzandvlakte die op circa 200 m ten westen wordt geflankeerd door gordeldekzandwielving en in het oosten wordt begrenst door een dekzandvlakte.² Dekzand dat tegen een stuwwal is afgezet wordt gordeldekzand genoemd. Volgens het Actueel Hoogtebestand ligt de gordeldekzandwielving op circa 12 m +NAP en de dekzandvlakte op circa 9,2 m +NAP. Ten hoogte van het plangebied is de maaiveldhoogte ongeveer 10 m +NAP.³

Dekzandwielvingen en -vlaktes, maar ook dekzandruggen zijn ontstaan tijdens het Laat-Weichselien. In deze periode was weinig vegetatie aanwezig, waardoor lokaal zand gemakkelijk door de wind kon worden verplaatst. Dit zand werd als een afdekkend pakket afgezet en wordt dekzand genoemd. Het dekzandrelief bestaat voor het grootste gedeelte uit dekzandruggen en dekzandwielvingen. De ruggen zijn vaak duidelijk te zien en kunnen meer dan 1,5 m boven hun omgeving uitsteken. De dekzandwielvingen zijn minder geaccidenteerd en

---

² Buesink, Geerts en Tolboom 2010.

³ AHN 2013.

zichtbaar. Kenmerkend voor dekzand zijn de afgeronde korrels en het goed gesorteerde fijne zand.

In het Holoceen, dat circa 10.000 jaar geleden begon, werd gedurende een warmer en vochtiger wordend klimaat het dekzandrelief door vegetatie vastgelegd. De vegetatie verhinderde ook verstuing en erosie van de dekzanden, waardoor zich een bodem kon gaan vormen. De aard en intactheid van de ondergrond is onbekend. Deze bodem zal door het (sub)recente grondgebruik oppervlakkig verstoord zijn en ter plaatse van de bebouwing tot in het dekzand (zie paragraaf 2.3). Vanwege de ligging in de bebouwde kom is de bodem binnen het plangebied niet gekarteerd voor de bodemkaart van Nederland.

2.3 Bewoningsgeschiedenis

2.3.1 Inleiding

Het landschap was vroeger in veel grotere mate van invloed op het bewoningspatroon van de mens dan tegenwoordig. Het vormde een belangrijke factor in de keuze voor een vestigingsplaats. De ligging van archeologische vindplaatsen is dan ook in hoge mate bepaald door het landschap. De eerste mensen vestigden zich op de hogere delen in het landschap in de buurt van beek- en rivierlopen. Hoger gelegen gebieden kenden een toenemende bevolkingsdichtheid en zijn vaak voortdurend bewoond geweest tot in de Romeinse tijd. De bevolkingsdichtheid nam aan het einde van de Romeinse tijd sterk af, en nam in de middeleeuwen weer toe. Slecht ontwaterde gebieden werden zelden of nooit als woonplaats of begraafplaats gekozen, maar werden, zoals blijkt uit losse archeologische vondsten, wel bezocht. Door de toenemende bevolking vanaf de middeleeuwen veranderde het landschap en werd het in cultuur gebracht. Bos werd gekapt en veen werd ontgonnen. Door begrazing met schapen kreeg het potentieel aan natuurlijke vegetatie geen groeikans meer en ontstonden heidevelden. Betere gronden werden gebruikt als landbouwgrond. Verspreid in het landschap werden kleine boerenbedrijven vaak gevestigd op relatief hoog gelegen delen in het landschap waarop landbouw werd bedreven. De grond op de dekzandruggen werd vruchtbaar gemaakt met schapenmest en heideplaggen waardoor essen of enken zijn ontstaan. De essen zijn met name ten westen van Enter en het plangebied terug te vinden (wit gemarkeerde zone in figuur 2.2). Het bebouwingslint van Enter met het plangebied ligt aan de rand van het escomplex. In historische bronnen wordt Enter voor het eerst in de 12^e eeuw genoemd.⁴ Enter had door de ligging aan de Regge een goede waterverbinding en was lange tijd een vissersdorp. Uit het schattingsregister van de bisschop van Utrecht blijkt dat Enter in 1475 29 erven telde. Uit andere stukken blijkt dat Enter rond 1580 tijdens de tachtigjarige oorlog leed onder miterij door Spaanse ruiters die geen soldij ontvingen, waarbij boerderijen werden vernield. De Enternaren bouwden hun boerderijen weer op en gingen zich daarnaast bezig houden met de eerder genoemde scheepvaart. Aan de randen van het plangebied was in de 16^e eeuw reeds bebouwing aanwezig.⁵

In 1724 brandden, tijdens een zware storm die het vuur aanwakkerde, 49 huizen af. Zestig gezinnen werden hierdoor dakloos. Ruim twintig jaar later blijkt Enter met ongeveer 1200 inwoners de grootste kern in het Richtersambt Kedingen, waaronder ook Wierden en Rijsen behoren, te zijn.

De scheepvaart leidde tot een andere beproeving die de Enternaren moesten doorstaan. De schippers werden tijdens de Münsterse oorlog in de tweede helft

⁴ Historische kring Wierden 2013.

⁵ Werkgroep Historische kaart van Twente 1991.

van de 17^e eeuw gedwongen allerlei zaken te vervoeren voor Duitse troepen. Opnieuw raakten velen van alles kwijt. Vanaf 1770 vestigde zich een groot aantal zwerfende ontheemden in Enter en omgeving. Ze werden na verloop van tijd opgenomen in de dorpsgemeenschap.⁶

Het dorp Enter ligt dus tussen een westelijk gelegen escomplex en graslanden ten oosten van het plangebied.⁷ Het grasland grenst aan de Regge. Deze situatie was aan het eind van de 18^e en het begin van de 19^e eeuw vergelijkbaar. Als figuur 2.1 is uit uitsnede van de kadastrale kaart uit circa 1832 weergegeven. Uit de administratie van deze kaart blijkt dat de huizen, erven en bouwlandpercelen door schippers, een boer, een bakker en een paardenkoopman werden bewoond.¹⁰ De woningen van de schippers zijn te verklaren door het feit dat Enter in de 18^e en 19^e eeuw een centrum voor de bouw van zompen was. Een zomp is een vrachtschip met geringe diepgang die uitermate geschikt was voor vrachtvervoer over (ondiep) water. Op het hoogtepunt waren er alleen al in Enter honderd schepen van dit type te vinden, wat voor veel werkgelegenheid zorgde. Bij de volkstelling van 1795 waren er 307 gezinshoofden te Enter, waarvan er 83 schipper waren. Zij zouden lange tijd het (vracht)vervoer over de Regge verzorgen. Een belangrijke impuls voor deze vorm van vervoer was de opkomst van de textielindustrie in deze streek. De aan- en afvoer van de grondstoffen en eindproducten was geheel afhankelijk van de Reggevaart. De zompen vervoerden, bij gebrek aan goede wegen, alles wat voor het dagelijks leven nodig was. Uiteindelijk zou hun betekenis afnemen door de komst van verharde wegen en spoorwegen (na 1850).¹¹

---

⁶ Historische kring Wierden 2013.

⁷ Uitgeverij Robas Producties 1989.

⁸ Versfeld 2003.

⁹ WatWasWaar 2013.

¹⁰ WatWasWaar 2013.

¹¹ Enterse Zomp 2013.

Figuur 2.1: Uitsnede van de kadastrale kaart uit circa 1832. De rode vlakjes zijn bebouwing. De ligging van het plangebied is met de blauwe contour aangegeven.

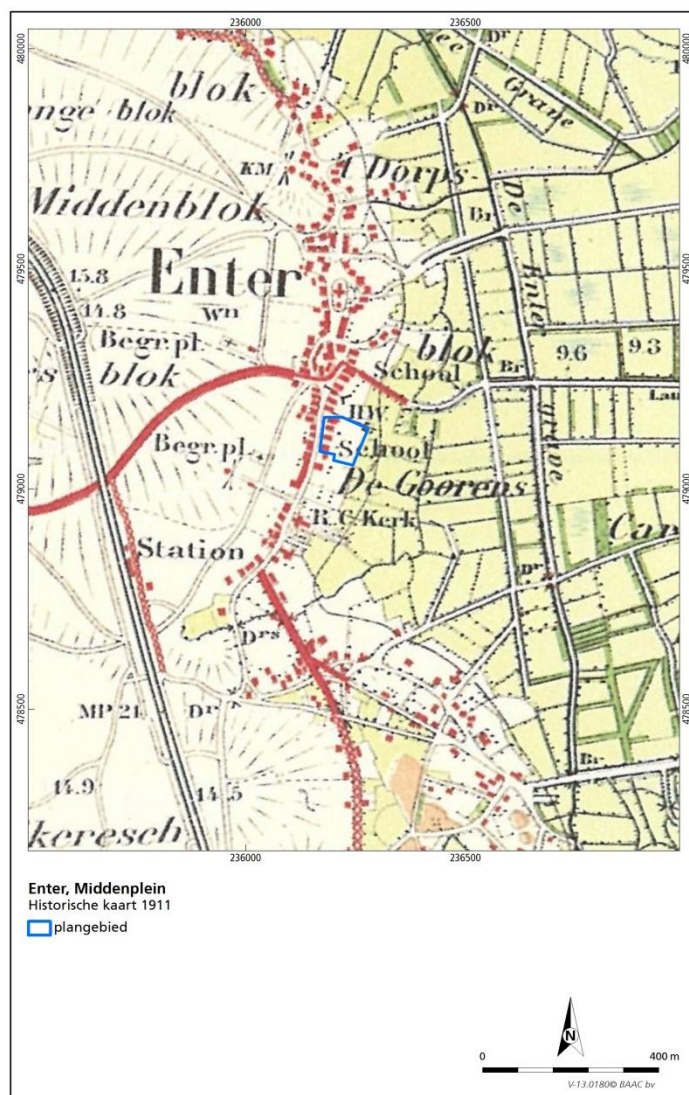
Op figuur 2.2 is een spoorlijn zichtbaar. In het meest zuidelijke pand binnen het plangebied is in 1911 een school gevestigd. Eerder was dit de woning van de paardenkoopman. Het naastgelegen pand was een bakkerswoning. Het is niet duidelijk of daadwerkelijk brood werd gebakken in het pand of dat een bakhuisje in de omgeving was gesitueerd.

De situatie is op kaarten uit 1922 en 1935 vergelijkbaar met de toestand in 1911. Op een kaart uit 1954 is te zien dat inmiddels enkele schuren gebouwd zijn.¹² Geleidelijk ontstaat de huidige situatie. In de tabel 2.1 staan voor zover als bekend de funderingsdieptes en eventuele kelders aangegeven van een deel van de bebouwing.¹³

¹² WatWasWaar 2013.

¹³ De bouwdoSSIers zijn geraadpleegd aan de frontoffice van de afdeling bouwen en wonen van de gemeente Wierden.

Figuur 2.2: Uitsnede van een topografische kaart uit 1911. De groene vlakken zijn in gebruik als weiland, de witte als bouwland en de rode vlakjes zijn bebouwing. De ligging van het plangebied is met de blauwe contour aangegeven.

Tabel 2.1: bouwgegevens.

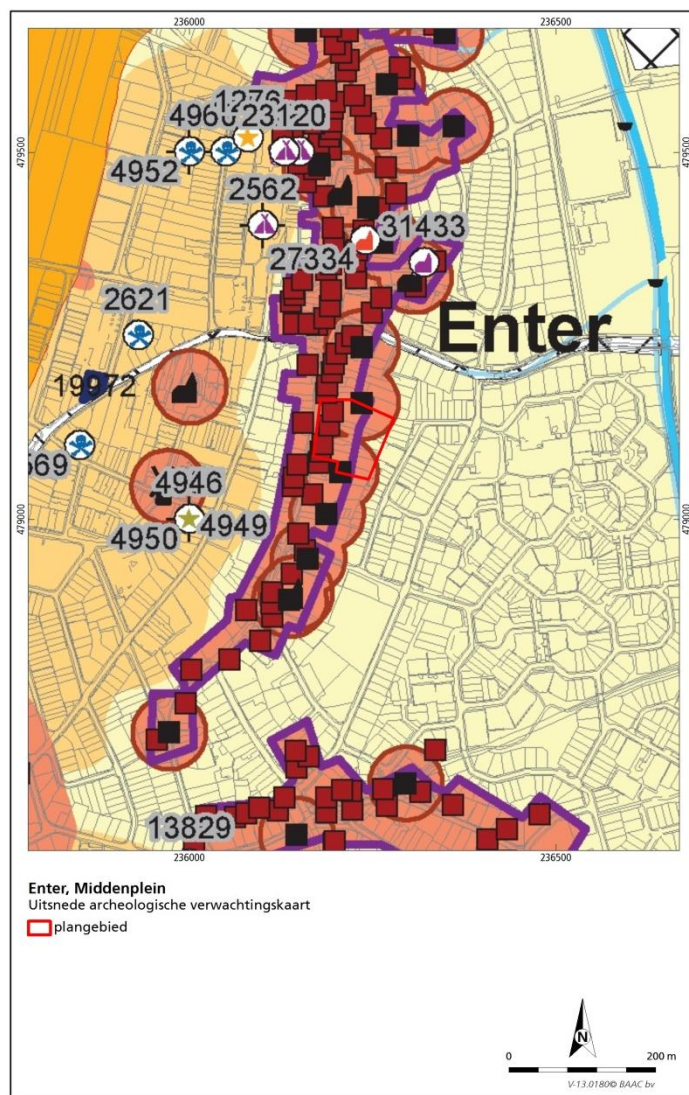
Perceel, bouwjaar	Kelder	Kruipruimte	Fundering m-mv	Bijzonderheden
Dorpsstraat 93, 1952	Ja	Onbekend	0,75, kelder 2,2	Kelder 1,9 x 4 m
Dorpsstraat 93, 1953, bijbouw	Nee	Onbekend	Vermoedelijk op staal	
Dorpsstraat 93, 1958, opslagruimte	Nee	Nee		Buitenmuren gefundeerd
Dorpsstraat 93, 1971, loods	Nee	Nee		Buitenmuren gefundeerd
Dorpsstraat 101, 1955	Ja	Nee	2	Geheel onderkelderd
Dorpsstraat 103, 1932, uitbreiding 1972 en 1975	Nee	Ja	0,8	Fundering op poeren 1,5 m -mv
Dorpsstraat 105, 1954	Ja		2	Kwart pand onderkelderd, fundering op poeren 2 m diep
Dorpsstraat 105, 1959, Kapschuur	Nee	Nee		6 poeren 1 m -mv
Dorpsstraat 105, berging	Nee	Nee		2 m diepe poeren (inmiddels gesloopt)

Dorpsstraat 105a, 2000	Nee	Ja	1	
Dorpsstraat 107, verbouw in 1931	Nee	Ja	0,5	Verbouw van woon en winkelhuis met bakkerij.
Dorpsstraat 107, schuur	Nee	Nee		Fundering op palen 52 cm diep
Dorpsstraat 107, verbouw in 1975	Ja	Ja	0,8	Kelder 2,6x 2,8 en 1,5 m diep
Dorpsstraat 107, 1977, kas	Nee	Nee		12 poeren 53 cm -mv

2.3.2 Archeologie

Als figuur 2.3 is een kaart opgenomen met daarop gecombineerd de archeologische verwachtingskaart (AVK) van de gemeente Wierden, de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), ARCHIS-meldingen en onderzoeksmeldingen. De archeologische verwachting is op de AVK gebaseerd op de statistische relatie tussen geomorfologie, bodem en archeologische vindplaatsen. Volgens de AVK ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging in de historische dorpskern van Enter en de ligging binnen een zone van 50 m rondom historisch elementen.¹⁴ De historisch dorpskern is in figuur 2.3 weergegeven met de paarse contour, de historische elementen met bruine cirkels.

¹⁴ Buesink, Geerts en Tolboom 2010.

Figuur 2.4: archeologische verwachting met AMK-terreinen, waarnemingen en onderzoeken. De oranje rood gekleurde vlakken zijn zones met een hoge archeologische verwachting, de oranje gele met een middelhoge verwachting en de fletsgele zones hebben een lage archeologische verwachting. De rode vierkantjes verbeelden bebouwing uit het begin van de 19^e eeuw. De zwarte vierkantjes verbeelden bebouwing uit de 15^e eeuw.

Op de Archeologische Monumentenkaart staan terreinen vermeld die door de provincie en de RCE zijn geselecteerd vanwege hun archeologische waarde. Een aantal van deze terreinen heeft eveneens de status van beschermd archeologisch monument. Op circa 500 m ten noordwesten van het plangebied ligt een terrein van hoge archeologische waarde.¹⁵ Dit is een deel van een esdekcomplex met sporen van inheems Romeinse bewoning en begraving.

Binnen een straal van 500 m rondom het plangebied zijn meerder waarnemingen geregistreerd. Deze zijn in onderstaande tabel 2.2 weergegeven.

Tabel 2.2 Waarnemingen

Waarnemings-nummer	Afstand tot plangebied	Waarneming	Datering	Opmerkingen
4946	250 m ZW	Aardewerk	Vroege middeleeuwen	kogelpot

¹⁵ AMK terrein 13625

4949	250 m ZW	Onbekend	Neolithicum-bronstijd	Bijl?
4950	250 m ZW	Onbekend	Neolithicum	Hamerbijl
2569	350 m O	Aardewerk	Romeins- vroege middeleeuwen	Crematie
423389	350 oost	Akkerlaag		Komt voort uit onderzoeksmelding 19972
2621	300 m O	Aardewerk	Romeins- vroege middeleeuwen	Crematie
31433	300 m N	Religie	Late middeleeuwen	Resten kapel
27334	300 m N	Religie	Nieuwe tijd	kerk
2562	300 m NW	Aardewerk	Vroege middeleeuwen	Administratief geplaatst
4961	400 m N	Aardewerk	Vroege middeleeuwen	
23120	400 m N	Aardewerk, steen en houtschool	Late middeleeuwen	Vondsten uit opgraving
1276	400 m NW		Bronstijd-ijzertijd	urnenveld
4960	400 m NW	Aardewerk	Romeins- vroege middeleeuwen	grafveld
4952	400 m NW	Aardewerk	Romeins- vroege middeleeuwen	grafveld

2.4 Archeologische verwachting

Het landschap was vroeger in veel grotere mate van invloed op het bewoningspatroon van de mens dan tegenwoordig. Het vormde een belangrijke factor in de keuze voor een vestigingsplaats. De ligging van archeologische vindplaatsen is dan ook in hoge mate gecorreleerd aan het landschap. Om uitspraken te kunnen doen over de archeologische verwachting in een bepaald gebied is het dan ook noodzakelijk een goed beeld te hebben van dit landschap. Daarnaast is de afdekking van oudere landschappen door stuifzand of antropogene ophooglagen van belang, omdat zich in de ondergrond afgedekte oude landoppervlakken of leefniveaus kunnen bevinden.

Omdat het oostelijke deel van het plangebied vermoedelijk vanaf de middeleeuwen tot in de 20^e eeuw grotendeels in gebruik is geweest als bouwland, is het bodemtype hier vermoedelijk een enkeerdgrond. Enkeerdgronden liggen vaak nabij oude nederzettingen of hoeven en de kans op het aantreffen van vindplaatsen is op deze gronden zeer hoog. Archeologische vondsten en bewoningssporen kunnen bij een enkeerdgrond op gordeldekzand worden verwacht aan de basis van het plaggendek en in de top van een eventueel daar onder begraven (podzol)bodemprofiel. De plaggembesting kwam vanaf ongeveer de vijftiende eeuw in zwang, zodat vooral vindplaatsen uit de middeleeuwen en eventueel voorafgaande periodes bewaard zijn gebleven. Vanwege de dikte van het plaggendek zullen eventuele vindplaatsen veelal nog intact aanwezig zijn, omdat ze door de ophoging geleidelijk buiten het bereik van het eergetouw en de keerploeg (sinds de vijftiende-zestiende eeuw) zijn geraakt. De oudere grondbewerking met eergetouw zal hooguit de bovenste 15 cm van de oude bodem hebben geroerd en nauwelijks versterking van de originele bodem hebben veroorzaakt. De grondwaterstand ligt laag en het profiel is daardoor goed ontwaterd. Hierdoor zullen vooral organische resten en botmateriaal minder goed geconserveerd zijn. Hoewel plaggendekken een goede conserverende eigenschap vormen voor de archeologische waarden in de ondergrond is de conserveringsgraad ervan in het plangebied afhankelijk van de dikte van het dek en de invloed van grondbewerking.

Onder en rondom de (historische) bebouwing is de bodem vergraven. De dieptes van de funderingen en vergravingen van de huidige bebouwing liggen tot in het moedermateriaal van de bodem (C-horizont). Dit geldt dan met name voor de bebouwing direct aan de Dorpsstraat. Palen en poeren geven relatief weinig verstoringen. De bodemverstoringen ter plaatse van de achterliggende opstallen zijn vrij beperkt.

Omdat de zone waar het plangebied in ligt, relatief laag ligt in vergelijking met het gebied ten westen van het plangebied, was het minder ideaal voor bewoning. De vondsten van onder meer aardewerk en begravingen uit de bronstijd tot in de vroege middeleeuwen komen alle van de hoger gelegen dekzandwieling. Vanwege de ligging van historische bebouwing in en nabij het plangebied is de kans groot dat binnen het plangebied sporen voorkomen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Gezien de ligging op een historisch erf is de kans aanwezig dat sporen en resten van voormalige bebouwing (muur/funderingsresten), paalsporen, sloopschuren, waterputten en beerputten bewaard zijn gebleven. Daarnaast kunnen onder het erf nog sporen voorkomen van grondverbeteringsgreppels of moesbedden uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Eén van de historische panden binnen het plangebied werd bewoond door een bakker. Mogelijk was er een bakhuisje achter zijn woning aanwezig. De verwachting op het aantreffen van resten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd is hoog.

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd op basis van de resultaten van het bureauonderzoek. Hierbij is de tijdens het bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting in het veld getoetst. Bij het inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) is het plangebied Middenplein te Enter onderzocht op de geomorfologische, geologische en bodemkundige karakteristieken. Ook geeft het booronderzoek informatie over het intact zijn van de bodem en daarmee informatie over de gaafheid van een eventuele archeologische vindplaats. Om inzicht te verkrijgen in de geologische en bodemkundige opbouw van het gebied zijn zes boringen verricht met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot maximaal 1,65 m onder maaiveld.

De locaties van de boringen zijn ingemeten met GPS, waarbij de afwijking circa 2 meter bedraagt. De hoogteligging ten opzichte van NAP is uit het Actueel Hoogtebestand Nederland gehaald.¹⁶

Hoewel het verkennende onderzoek niet specifiek is gericht op het opsporen van archeologische indicatoren is wel op de aanwezigheid daarvan gelet. De bodemlagen zijn met de hand en op het oog onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Archeologische indicatoren (bv. aardewerk, huttenleem, vuursteen, metaal, houtskool en al dan niet verbrand bot) kunnen een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse of in de nabijheid van de boring met indicator. De bodemlagen zijn lithologisch¹⁷ en bodemkundig¹⁸ beschreven.

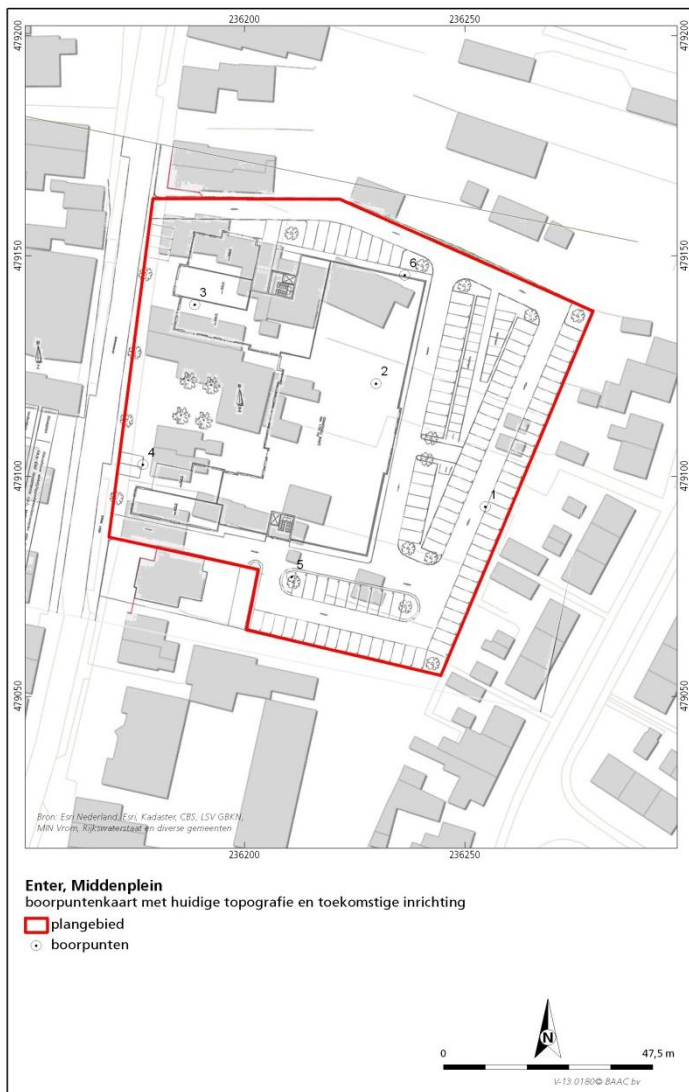
Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 22 augustus 2013. In navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 3.1). De maaiveldhoogte (in meters t.o.v. NAP) is per boring vermeld in de boorstaten (bijlage 2).

---

¹⁶ AHN 2013.

¹⁷ NEN 1989.

¹⁸ De Bakker en Schelling 1989.

Figuur 3.1 Boorpuntenkaart

3.2 Veldwaarnemingen

Door de aanwezige bebouwing en begroeiing waren aan het maaiveld geen aanwijzingen zichtbaar die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in de bodem (figuur 3.2).

Figuur 3.2 Zicht op het plangebied vanaf linksboven met de klok mee: de Dorpsstraat vanaf 107 aflopend, een loods achter Dorpsstraat 93 gezien vanaf boring 1, de achterzijde van de Dorpsstraat 103 en de Dorpsstraat vanaf 93 oplopend.

3.3 Verkennend booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

Ter plaatse van het oostelijke terreindeel (braakliggende terrein) komt een geroerd plaggendek voor. Het dek is 50 tot 90 cm dik en bestaat uit zwak humeus zand met onder meer baksteenresten. In de boringen 2, 5 en 6 gaat deze laag met een scherpe grens over in (oud) dekzand. In boring 1 komt vanaf 85 cm beneden maaiveld (-mv) eerst een menglaag met onder meer verbrande leem voor die geleidelijk overgaat in natuurlijke beekafzettingen op verspoeld zand. De boringen 3 en 4 zijn in de buurt van de bebouwing aan de Dorpsstraat gezet. Ter plaatse van boring 3 is de bodem tot 1,2 m –mv zeer sterk gevlekt en daarbij tot in het dekzand verstoord. In boring 4 loopt een verstoring tot 90 cm –mv. Tussen de sterk gevlekte bovengrond en het dekzand in de ondergrond is echter een 35 cm dikke vaalgrijze laag aangeboord. Mogelijk betreft dit een historische verstoring of een oude akkerlaag.

3.3.2 Archeologische indicatoren

Naast de mogelijke oude akkerlaag zijn bij controle van het opgeboorde materiaal zijn een aantal archeologische indicatoren aangetroffen. Dit betreft de vondst van kogelpotaardewerk uit de volle middeleeuwen aan de basis van het geroerde plaggendek ter plaatse van boring 2. Het middeleeuwse aardewerk is in combinatie met een stukje natuursteen en hard gebakken baksteen gevonden. In de menglaag in boring 1 is tussen 85 en 110 cm –mv naast verbrande leem houtskool en baksteen gevonden. In bijlage 3 is een vondstenlijst opgenomen.

3.4 Archeologische interpretatie

Langs de relatief hoog gelegen Dorpsstraat stond aan het eind van de 18^e eeuw bebouwing en belenend aan de noord- en zuidkant was rond de 16^e eeuw reeds bebouwing aanwezig. Ten opzichte van het NAP lag deze bebouwing meer dan 0,5 tot ruim 1 m lager, waardoor blijkt dat de lage ligging niet of nauwelijks van invloed is geweest op bebouwing uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Ook het kogelpotaardewerk indiceert menselijke activiteit in de volle tot late middeleeuwen in de directe omgeving van de locatie van de boring. Het verbrande leem in combinatie met houtskool en baksteen lijkt een spoor uit de nieuwe tijd te zijn.

Onder de huidige bebouwing zijn een aantal kelders en kruipruimtes aanwezig. Waar deze niet aanwezig zijn zal de bodem bij de bouwwerkzaamheden

grotendeels verstoord zijn, echter voor een deel zijn dit ook historische antropogene verschijnselen. Dit blijkt uit de oude verstorings- of akkerlaag die in boring 4 is aangetroffen. Binnen het hele plangebied kunnen sporen van grondgebruik (erven, kuilen, muurresten enz.) worden aangetroffen die in relatie staan tot de voormalige bebouwing.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in het Plan van Aanpak. De eerste drie vragen hebben betrekking op het bureauonderzoek, de overige op het veldonderzoek.

Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Het plangebied ligt in een zone met een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging in de historische dorpskern van Enter. Binnen het plangebied was in 1500 reeds bebouwing aanwezig. Deze bebouwing is aan het eind van de 18^e eeuw niet meer op kaarten aangegeven. Wel is de zone langs de huidige Dorpsweg bebouwd. Het meest zuidelijke pand binnen het plangebied, Dorpsstraat 107, is in 1931 verbouwd van woon en winkelhuis met bakkerij naar een woning en weer later tot bloemenwinkel. Op de kadastrale kaart uit 1832 is reeds aangegeven dat een voorganger van dit pand bewoond werd door een bakker. Op de topografische kaart uit 1911 is hier een school weergegeven. In bouwhistorisch opzicht zijn bijvoorbeeld mogelijk nog vloerdelen of delen van het casco van oudere bebouwing aanwezig.

Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?

Ten oosten van de historische bebouwing wordt een enkeerdgrond verwacht. De onderliggende bodem met eventueel sporenniveau zal dan vermoedelijk nog intact zijn. Verstoringen zullen aanwezig zijn ter plaatse van de huidige bebouwing. De dieptes van de funderingen en vergravingen van de huidige naoorlogse bebouwing liggen tot diep in het moedermateriaal van de bodem (C-horizont) liggen (kelders en op staal gefundeerd). Ook tussen de funderingen is de grond onder de opstallen vermoedelijk tot aan de C-horizont ontgraven. Dit geldt dan voor de panden die direct aan de Dorpsstraat liggen.

Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?

De dekzandwelingen direct ten westen van het plangebied waren gunstiger voor bewoning dan het lager gelegen plangebied, daarom is de kans op het aantreffen van archeologische resten laag voor alle perioden van voor de middeleeuwen. Het plangebied ligt in en nabij de historische dorpskern van Enter. De verwachting op het aantreffen van resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd is hoog.

Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?

Uit het veldonderzoek blijkt dat de bodem in het westelijke deel van het plangebied (Dorpsstraat) tot 90 à 120 cm –mv bestaat uit een verstoorde bovenlaag. In één boring (3) is de top van de C-horizont in de bovengrond opgenomen. In een boring (4) die is gezet in de voortuin van de bestaande bebouwing aan de Dorpsstraat 105a is onder de verstoorde laag een begraven A-

horizont aangetroffen. Ook deze is geroerd, maar mogelijk gaat deze verstoring terug tot in de middeleeuwen.

In de boringen 2, 5 en 6 is een geroerde bovengrond aangetroffen die direct op dekzand ligt. De bovengrond was oorspronkelijk een plaggendek. In boring 1 zijn onder een antropogene laag beek- en verspoelde afzettingen aangetroffen.

In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Hoewel het verkennend onderzoek niet gericht is op het opsporen van archeologische resten zijn wel een aantal indicatoren gevonden. In boring 1 is in een menglaag op circa 1 m –mv baksteen, verbrande leem en houtskool aangetroffen. Gezien de bijmenging met baksteen betreft het waarschijnlijk een spoor uit de nieuwe tijd. Aan de basis van het voormalige plaggendek zijn enkele fragmenten kogelpotaardewerk uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Ter plaatse van boring 4 is vanaf 90 cm – mv een ondateerbare cultuurlaag aangeboord. Bij de realisatie van de nieuwbouw worden eventuele archeologische resten bedreigd. Vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek is noodzakelijk om eventueel aanwezige archeologische resten te kunnen karteren en waarderen.

Naast de ondergrondse resten zijn mogelijk ook nog bovengrondse cultuurhistorische waarden aanwezig in de huidige bloemenzaak aan de Dorpsstraat 107. Deze zouden in eerste instantie geïnventariseerd kunnen worden door middel van een beperkte bouwhistorische verkenning.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek acht BAAC bv een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek wenselijk. Dit geldt voor de zones waar bodemingrepen tot in de oorspronkelijke A-horizont en/of C-horizont zullen worden uitgevoerd. Het doel van het proefsleuvenonderzoek is het verkrijgen van informatie over het voorkomen van eventuele grondsporen en muurwerk en daarmee het vaststellen van de gaafheid en conserveringsgraad. Op basis daarvan kan de behoudenswaardigheid van een eventuele vindplaats beoordeeld worden. Voorafgaand aan een proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen geschreven te worden.

Voor het pand Dorpsstraat 107 is een beperkte bouwhistorische verkenning wenselijk om aan te tonen dat al dan geen resten van voorlopers van het 20^e eeuwse gebouw aanwezig zijn.

Bovenstaand advies is beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Wierden). Zij onderschrijven het advies ten dele.¹⁹ Op die plaatsen waar diepe graafwerkzaamheden zijn gepland (zoals onder het nieuw te plaatsen gebouw) is het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk. Daar waar parkeerplaatsen gepland zijn en waar de bodem niet dieper dan 50 cm wordt geroerd is het uitvoeren van vervolgonderzoek niet verplicht. Dat deel wordt vrijgegeven. Een beperkte bouwhistorisch verkenning voor het pand aan de Dorpsstraat 107 wordt niet nodig bevonden.

Hoewel getracht is een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden, kan de aanwezigheid van archeologische sporen of resten nooit volledig worden uitgesloten in de gebieden waarvoor geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. BAAC bv wil er daarom op wijzen dat men

---

¹⁹ Reactie per e-mail van de opdrachtgever d.d. 17 september 2013.

bij bodemverstorende activiteiten alert dient te zijn op de aanwezigheid van archeologische waarden (zoals vondstmateriaal en grondsporen). Bij het aantreffen van deze waarden dient men hiervan melding te maken bij de Minister van OCW (in de praktijk de RCE) conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988.

5 Geraadpleegde bronnen

Bakker, H. de, & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.

Bergman W.A. en A. Emaus., 2013. *Onderzoeksvorstel – Plan van Aanpak Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase) plangebied Middelplein te Enter*. Deventer.

Buesink, A.,M.A, Tolboom en H.M.M. Geerts, 2010. *Gemeente Wierden, archeologische inventarisatie en verwachtingen kaart*. Deventer.

Centraal College van Deskundigen (CCvd), 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.2.*, Gouda.

Mulder, E.F.J.de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhof en T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen.

Nederlands Centrum van Normalisatie (NEN), 1989: *Classificatie van onverharde grondmonsters, NEN 5104*, Delft.

Geraadpleegde kaarten

ANWB, 2004: *Topografische atlas Overijssel (1:25.000)*. Den Haag.

Uitgeverij Robas Producties, 1989: *Historische Atlas Overijssel, Chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000*, Den Ijp.

Verfelt, H.J. 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland*. Groningen.

Werkgroep Historische kaart van Twente, 1991. *Historische kaart van Twente circa 1500*. Enschede.

Geraadpleegde websites

AHN, 2013. *Actueel Hoogtebestand Nederland*, online geraadpleegd in augustus 2013 via <http://www.ahn.nl>.

Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Overijssel, 2013. Website geraadpleegd in augustus 2013 via http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/cultuurhistorie/choi_overijssel.html

Enterse Zomp, 2013. Website geraadpleegd in augustus 2013 via <http://www.entersezomp.nl/>

Historische Kring Wierden, 2013. Website geraadpleegd in augustus 2013 via http://www.historischekringwierden.nl/geschiedenis-wierden/#geschiedenis_enter

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), 2013. *Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA)*, afkomstig van ARCHIS-II. Amersfoort. Online geraadpleegd in augustus 2013.

WatWasWaar, 2013. Website met historisch kaartmateriaal, online geraadpleegd in augustus 2013 via <http://watwaswaar.nl>.

Bijlagen

Bijlage 1 overzicht van geologische en archeologische tijdvakken

Bijlage 2 boorstaten

Bijlage 3 vondstenlijst

Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

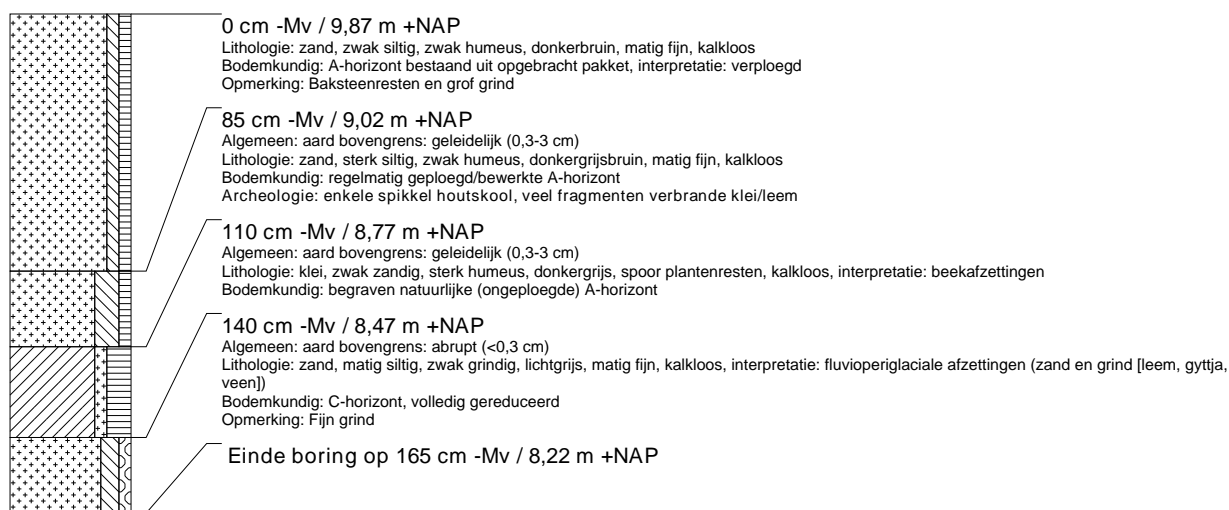
Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie				MIS	Lithostratigrafie				
	Holoceen				1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)				
11.755	Kwartair	Laat	Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye	Formatie van Boxtel	
12.745						Allerød (warm)				
13.675						Vroege Dryas (koud)				
14.025						Bølling (warm)				
15.700						Laat-Pleniglaciaal				
29.000		Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal	3						
50.000			Vroeg-Pleniglaciaal	4						
75.000			Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5a						
		5b								
		5c								
	5d									
115.000	Pleistocene	Laat	Weichselien (ijstijd)	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5e	6	Eem	Eem Formatie	
130.000						Eemien (warme periode)		5e	Formatie van Drente	
						Saalien (ijstijd)		6	Formatie van Urk	Formatie van Peelo
370.000						Holsteinien (warme periode)		6		
410.000										
475.000	Cromerien (warme periode)	6	Formatie van Sterksel							
850.000				Pre-Cromerien						
2.600.000	Vroeg	Vroeg								

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
-1500	Vb1			Middeleeuwen			
-450	Va			Romeinse tijd			
0		Holoceen	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk > 1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
-12	IVa			Bronstijd			
-800	815		Midden	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum
-2000	2650						
-3755	5000	Vroeg	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum	
-4900	7020						
-5300	8000						
-8800	9000	Laat-Pleistoceen	Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend	Laat-Paleolithicum	
11.755	10.150						
12.745	10.800						
13.675	11.800						
14.025	12.000	Weichselien (ijstijd)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum	
15.700	13.000						
		Weichselien (ijstijd)	Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen	Laat-Paleolithicum	
		Weichselien (ijstijd)	Vroege Dryas	LW I	open parklandschap	Laat-Paleolithicum	
		Weichselien (ijstijd)	Bølling	LW I	open vegetatie met kruiden en berkenbomen	Laat-Paleolithicum	
-35.000		Laat-Pleistoceen	Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum	
		Laat-Pleistoceen	Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)		perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap	Midden-Paleolithicum	
		Midden-Pleistoceen	Eemien (warme periode)		loofbos	Midden-Paleolithicum	
-300.000		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)			Vroeg-Paleolithicum	

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

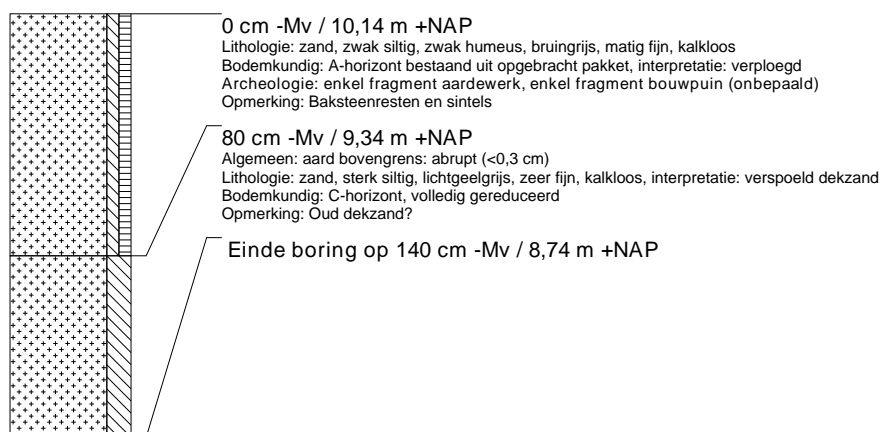
boring: 13180-1

beschrijver: WB, datum: 22-8-2013, X: 236.255, Y: 479.093, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 28D, hoogte: 9,87, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Wierden, plaatsnaam: Enter, opdrachtgever: Gemeente Wierden, uitvoerder: BAAC bv

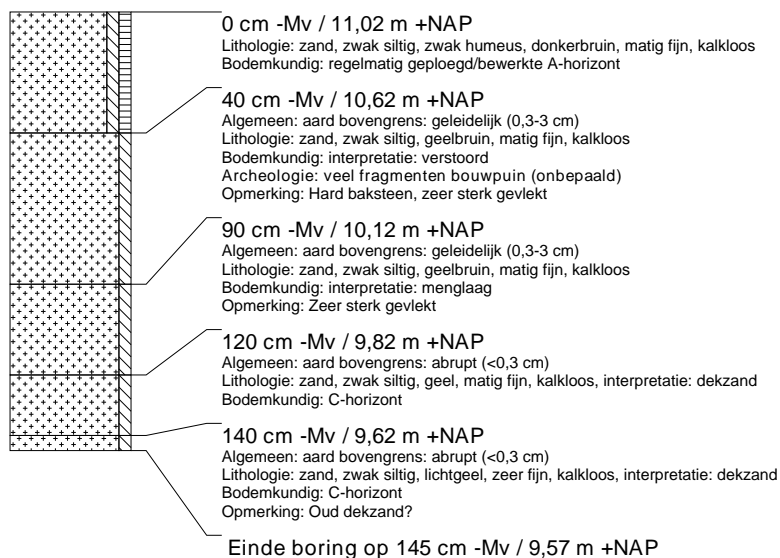
boring: 13180-2

beschrijver: WB, datum: 22-8-2013, X: 236.230, Y: 479.121, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 28D, hoogte: 10,14, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Wierden, plaatsnaam: Enter, opdrachtgever: Gemeente Wierden, uitvoerder: BAAC bv

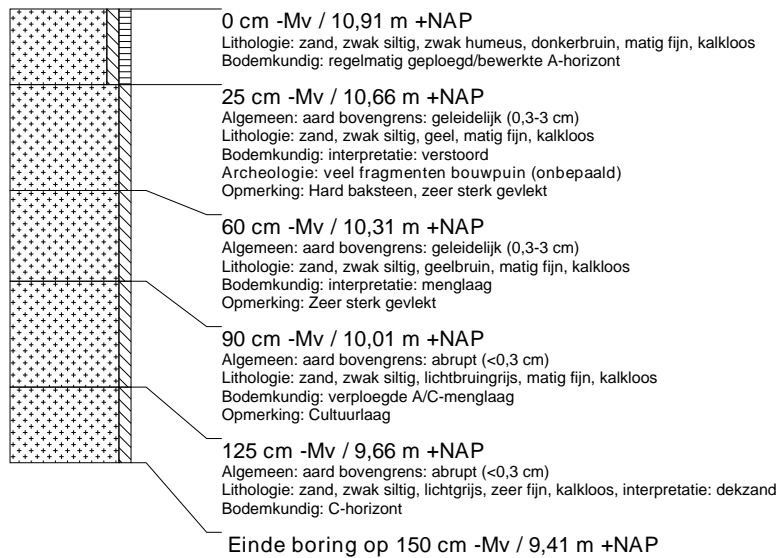
boring: 13180-3

beschrijver: WB, datum: 22-8-2013, X: 236.189, Y: 479.139, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 28D, hoogte: 11,02, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Wierden, plaatsnaam: Enter, opdrachtgever: Gemeente Wierden, uitvoerder: BAAC bv

boring: 13180-4

beschrijver: WB, datum: 22-8-2013, X: 236.177, Y: 479.103, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 28D, hoogte: 10,91, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Wierden, plaatsnaam: Enter, opdrachtgever: Gemeente Wierden, uitvoerder: BAAC bv

boring: 13180-5

beschrijver: WB, datum: 22-8-2013, X: 236.211, Y: 479.077, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 28D, hoogte: 9,93, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Wierden, plaatsnaam: Enter, opdrachtgever: Gemeente Wierden, uitvoerder: BAAC bv

boring: 13180-6

beschrijver: WB, datum: 22-8-2013, X: 236.236, Y: 479.146, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 28D, hoogte: 10,42, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Wierden, plaatsnaam: Enter, opdrachtgever: Gemeente Wierden, uitvoerder: BAAC bv

